

Solmaz SADIQOVA
Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının baş müəllimi

**BAKİ DÖVLƏT UNIVERSİTETİNİN 90 İLLİK
YUBİLEYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ BIBLIOQRAFİK
İNFORMASIYA MƏNBƏYİ YARADILIR**

*Bu məqalə Bakı Dövlət Universitetinin 2010-2011-ci illər üçün
elan etdiyi “50+50 grant proqramı” çərçivəsində hazırlanmışdır*

Açar sözlər: Bakı Dövlət Universiteti, 90 illik yubiley, bibliografik məlumat kitabı, bibliografik vəsait, informasiya mənbələri.

Ключевые слова: Бакинский Государственный Университет, 90 летний юбилей, библиографический справочник, библиографическое пособие, информационные источники.

Keywords: Baku State University, 90 years anniversary, bibliographic reference book, a bibliographic guide, information sources.

Ümummillî liderimiz Heydər Əliyevin “Azərbaycan xalqının milli sərvəti” adlandırdığı Bakı Dövlət Universiteti (BDU) mənəvi böyüklüyümüzün simvolu, elm, təhsil və mədəniyyətimizin möhtəşəm məbədidir [8, s.7].

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin “Bakı Dövlət Universitetinin 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” Sərəncamında deyilir: “2009-cu ilin sentyabr ayında Azərbaycan Respublikasının aparıcı təhsil ocağı Bakı Dövlət Universitetinin təsis edilməsinin 90 ili tamam olur. Bakı Dövlət Universiteti müsəlman Şərqiində ilk Avropa tipli ali məktəb kimi yarandığı vaxtdan bəri ötən müddət ərzində ölkəmizdə ali təhsilin və elmin tərəqqisi naminə əvəzsiz xidmətlər göstərmişdir. Yüksək ixtisaslı millî kadrların hazırlanması, yeni-yeni elmi istiqamətlərin formalaşdırılması, dünya təhsil məkanına inteqrasiya, eləcə də mədəni-mənəvi dəyərlərimizin yaşadılması istiqamətlərində universitet üzərinə düşən vəzifələrin öhdəsindən həmişə layiqincə gəlir. Azərbaycanın simasını müəyyən edən dövlət, elm və mədəniyyət xadimlərinin böyük bir qismi məhz Bakı Dövlət Universitetinin

yetirmələridir. Xalqımızın milli sərvətinə çevrilən universitet bu gün dövlət idarəçiliyi, iqtisadiyyat, elm, təhsil və mədəniyyətin müxtəlif sahələrində uğurla çalışan çox saylı məzunları ilə müstəqil Azərbaycanın inkişafına töhfələrini əsirgəmir” [2].

XX əsrin görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin özü də Bakı Dövlət Universitetinin məzunu olması ilə fəxr etdiyi kimi, bu gün Bakı Dövlət Universitetinin kollektivi də Heydər Əliyevin adı ilə, doğma universitetimizin ləyaqətli məzunu olması ilə fəxr edir. Ona görə ki, dünya şöhrətli dahi şəxsiyyət, beynəlxalq nüfuza malik siyasi lider, müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin etibarlı qarantı, bugünkü inkişaf etmiş dövlətimizin memarı, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri səviyyəsinə qədər yüksələn, Tanrı möcüzəsi olan Heydər Əliyev Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini 1957-ci ildə bitirmişdir. Bu dahi şəxsiyyətin adı tarix fakültəsinin və Bakı Dövlət Universitetinin Qızıl fonduna düşmüşdür [7].

90 illiyini qeyd etdiyimiz Bakı Dövlət Universitetinin yubileyi ilə əlaqədar və 90 il ərzində universitetin keçdiyi yola həsr olunmuş informasiya mənbələrini bir yerə yığmaq, onun haqqında bir informasiya mənbəyi nəşr etmək layihənin əsasını təşkil edir. Bu mövzu aktualıq kəsb etdiyi üçün “Bakı Dövlət Universiteti – 90: Biblioqrafik məlumat kitabı”nın çap və elektron variantlarının hazırlanması planlaşdırılmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Bakı Dövlət Universitetinin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə çıxışı zamanı demişdir: “Bakı Dövlət Universitetinin çox gözəl və böyük tarixi vardır. 1919-cu ildə təsis edilmiş universitet 90 il ərzində Azərbaycanın hərtərəfli inkişafında çox mühüm rol oynamışdır”.

İnformasiya ehtiyatlarının ən mühüm tərkib hissələrindən biri biblioqrafik informasiyadır. O, biblioqrafiyaşünaslığın nəzəri təhlilində mərkəzi kateqoriya olmaqla ilkin çıxış nöqtəsi kimi nəzərə alınır.

İnformasiya həmişə xüsusilə cəmiyyətin bütün fəaliyyət sahələrində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Müasir cəmiyyətin informasiyalı cəmiyyət adlandırılması təsadüfi deyil. Bəşəriyyət həmişə informasiyanı toplamış, qorumuş və yaymışdır. Cəmiyyətin

informasiyalaşdırılması zəruri bir prosesdir. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qəbul etdiyi “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Qanunda (3 aprel 1998-ci il) informasiyalaşdırma anlayışına belə bir tərif verilir: “İnformasiyalaşdırma informasiya ehtiyatlarının formalaşdırılması, təqdim edilməsi, istifadə olunması əsasında dövlət hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanlarının təşkilati, hüquqi və mülkiyyət formasından asılı olmaya-raq bütün müəssisə, idarə və təşkilatların və vətəndaşların informasiya tələbatlarının və bu sahədəki hüquqlarının təmin edilməsində optimal şəraitin yaradılması üçün təşkilati, sosial və elmi-texniki prosesdir” [1].

Ümumiyyətlə, informasiya dedikdə, ilk növbədə bizi əhatə edən, ətraf mühit haqqında hər cür məlumat nəzərdə tutulur. Bununla bərabər informasiya ayrı-ayrı şəxslər, predmetlər, faktlar, hadisələr və müxtəlif proseslərlə də əlaqədar ola bilər. İnformasiya anlayışının əhatə dairəsi daha da genişləndirilə bilər, buraya canlı və cansız təbiət obyektləri haqqında məlumatlar, proqramlar və təlimatlar məcmuu da daxil edilə bilər. İnsanlar bu informasiyanı müxtəlif mənbələr vasitəsilə alır və onlardan gündəlik müxtəlif həyati fəaliyyətlərində istifadə edirlər. Cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasında əhəmiyyətli olan informasiya ehtiyatları, vasitələri çoxcəhətlidir. Bu ehtiyatlar və informasiya xidməti vasitələri dünya miqyasında, o cümlədən Azərbaycanda durmadan inkişaf edir. Cəmiyyətin informasiya ehtiyatları sənədlər şəklində maddiləşir və bununla da ondan məqsədyönlü sosial istifadə üçün imkan yaranır. Nəticə etibarilə sənəd informasiya axını və fondu yaranır və formalaşır [1].

Biblioqrafik informasiyanın hansı informasiya növünə aid olması və onun səciyyəvi keyfiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi nəzəri təhlil üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Biblioqrafik informasiya ilkin sənədlərin analitik təhlili və sintez edilməsi nəticəsində yaranan informasiyadır. O, sənədləşdirilmiş və ikinci hesab edilən xüsusi informasiya növünə daxildir. Bu tərkibdə biblioqrafik informasiyanı biblioqrafik olmayan informasiyadan fərqləndirən onun sənədlərdə tələbatçılar arasındakı uyğunluğun həyata keçirilməsinə, tələbatçıların sənədlərə müraciət etməsinə özünəməxsus şəkildə təsir göstərməsidir. Burada biblioqrafik olmayan informasiya isə ilkin sənədləri əvəz edir və tələbatçılar onları birbaşa müraciət etməklə öz tələbatlarını ödəyər

bilirlər. Referativ jurnallar, biblioqrafik xülasələr buna misal ola bilər. Biblioqrafik informasiya haqqında yuxarıda deyilənləri ümumiləşdirib belə qənaətə gəlmək olar ki, biblioqrafik informasiya ikinci heasb edilən sənədləşdirilmiş informasiyanın bir növü olub, müxtəlif keyfiyyətlərə malikdir [6, s.43].

Biblioqrafik informasiya biblioqrafiyalaşdırmanın bilavasitə obyektinə olan sənədə əsaslanır. Biblioqrafik informasiya sənədlərdə məlumat üçün zəruri olan əlamətləri götürüb mütəşəkkilləşdirməklə və qaydaya salmaqla sənəd kütləsini və axınını özündə əks etdirir, modelləşdirir. Bu əməliyyat tələbatçıdan, onun informasiya tələbatından və mütləq məqsədindən asılı olmayaraq həyata keçirilə bilər. Nəticədə sənədlərlə tələbatçı münasibəti deyil, sənədlərin özləri arasındakı münasibətin biblioqrafik həlli həyata keçirilir.

Biblioqrafik təsvirlərin mütəşəkkil toplusunu əks etdirən və beləliklə biblioqrafik informasiyanın cəmiyyət üzvləri tərəfindən səmərəli istifadə olunmasını təmin edən informasiya biblioqrafik vəsait adı verilir. Sənədləşdirilmiş biblioqrafik informasiyanın cəmiyyətdə başlıca mövcudluq forması, onun yayılmasında və istifadəsində əsas vasitə biblioqrafik vəsaitdir. Biblioqrafik qeyd və ya onun əsas hissəsi olan biblioqrafik təsvir isə biblioqrafik vəsaitin əsas ünsürüdür. Biblioqrafik vəsait – biblioqrafik informasiyanın məqsədinə, oxucu istiqamətinə uyğun olan fikrə, məqsədə, forma və məzmununa görə vəhdətdə götürülmüş və qaydaya salınmış yazı toplusudur [6, s.22-23].

Bakı Dövlət Universitetinin 90 ildə keçdiyi inkişaf və tərəqqi yolu, qazandığı böyük uğurlar bu ali təhsil ocağı bundan sonra da Azərbaycan elminin, təhsilinin, mədəniyyətinin tərəqqi və inkişaf yolunu nurlu bir məşəl kimi işıqlandıracağını bir daha təsdiq edir.

Heydər Əliyevin təhsil aldığı illərdə və respublikaya rəhbərlik etdiyi dövrdə universitetlə əlaqələri Bakı Dövlət Universitetinin şanlı tarixinin böyük və əlamətdar bir mərhələsini təşkil edir. Bakı Dövlət Universitetinin tərəqqi və inkişafının ən məhsuldar dövrü olan son 30 il məhz onun adı ilə qırılmaz tellərlə bağlıdır. Ulu öndər Heydər Əliyev universitet rəhbərliyinin yeni kadrlarla möhkəmləndirilməsinə olduqca böyük diqqət yetirirdi. Məhz buna görədir ki, universitetin Böyük Elmi Şurası 1994-cü il 28 oktyabr tarixli geniş iclasında Azərbaycan xalqı, dövləti, elmi və təhsili qarşısında əvəzsiz xidmətlərinə görə Heydər Əlirza oğlu Əliyevə Bakı Dövlət Universitetinin

Fəxri Doktoru adının verilməsi haqqında yekdil qərar qəbul etdi. Universitetimizin kollektivi bununla fəxr edir [7, s.41].

Mövzunun aktuallığı ilə bağlı qeyd edilən məlumatlar Bakı Dövlət Universitetinin 90 illik yubileyi münasibətilə keçirilmiş təntənəli yubiley mərasimində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin, BDU-nun rektoru, akademik Abel Məhərrəmovun çıxışları, o cümlədən yubileyə bağlı çap olunmuş bir sıra əsərlərdə öz əksini tapmışdır [2; 3; 4; 5; 7; 8; 9].

“Bakı Dövlət Universiteti – 90: Biblioqrafik məlumat kitabı” – BDU-nun 90 illik yubileyinə həsr olunmuş əsərlərin biblioqrafik göstəricisinin elektron və çap variantını – kitabı hazırlamaqla əldə edilmiş nəticənin, yəni biblioqrafik məlumat kitabının www.bsu.edu.az saytında yerləşdirilməsi planlaşdırılır.

Bakı Dövlət Universitetinin 90 illik yubileyi ilə əlaqədar BDU-nun rektoru, akademik A.Məhərrəmov və başqa görkəmli alimlərinin əsərlərinin bir yerə yığılması, universitetimizin alimlərinin, eləcə də yubileyə əlaqədar mövcud olan bütün çap məhsullarını bir yerə toplamaq, onun toplu şəklində çap və elektron variantının yaradılması, doğma universitetimizin yubileyi ilə maraqlanan informasiya istifadəçiləri üçün çox əhəmiyyətlidir.

Ümid edirik ki, tələbədən tutmuş akademikə qədər informasiya istifadəçiləri üçün dəyərli vəsait olmaqla, ali məktəblərin flaqmanı olan Bakı Dövlət Universitetinin 90 illik yubileyi münasibətilə dərc olunan sənədlərin, mənbələrin biblioqrafik məlumat kitabının hazırlanması bir daha yubiley töhfəsi olacaqdır.

ƏDƏBİYYAT

1. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu” // *Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik toplusu*. – 1998. - №6. – S.1214-1222.
2. *Bakı Dövlət Universitetinin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı (2 noyabr 2009-cu il) // Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya*. – 2009. – №2. –S.7-10
3. “Bakı Dövlət Universitetinin 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” *Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, Bakı*

şəhəri, 24 aprel 2009-cu il // Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya. – 2009. – №2. –S.5.

4. “Bakı Dövlət Universitetinin əməkdaşlarına fəxri adların verilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (30 oktyabr 2009-cu il) //Respublika. – 2009. – 1 noyabr.

5. Bakı Dövlət Universitetinin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə Bakı Dövlət Universitetinin rektoru, akademik Abel Məhərrəmovun çıxışı (2 noyabr 2009-cu il) // Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya. – 2009. – №2. –S.11-16

6. Əliyev Z.H. Ümumi biblioqrafiyaşünaslıq.- B.: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2001. – 143 s.

7. Xələfov A. Professor V.İ.Razumovskidən akademik A.M.Məhərrəmov qədər keçmiş inkişaf və tərəqqi yolu// Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya. – 2009. – №2. –S.28-47

8. Məhərrəmov A. Bakı Dövlət Universiteti – 90. – B.: Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2009. – 689s.

9. Məhərrəmov A. 90 illik şərəfli yol // Azərbaycan. – 2009. – 1 noyabr.

С.САДЫГОВА

**СОЗДАЕТСЯ БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ ИСТОЧНИК,
ПОСВЯЩЕННЫЙ К 90 ЛЕТНЕМУ ЮБИЛЕЮ
БАКИНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА
РЕЗЮМЕ**

В статье рассказывается о собрании первоначальных источников о 90 летнем юбилее Бакинского Государственного Университета, которого общенациональный лидер назвал как «Национальное богатство Азербайджанского народа», о приготовлении информационной книги, соблюдая методике библиографирования. Отмечается, что сбор изданных источников связи с юбилеем, будет играть важную роль в информационном обеспечении.

S.SADIGOVA

**IS CREATED A BIBLIOGRAPHIC SOURCE,
DEDICATED TO THE 90TH ANNIVERSARY OF BAKU
STATE UNIVERSITY
SUMMARY**

The article tells about the collection of primary source about the 90 year anniversary of the Baku State University, which national leader named as “National wealth of the Azerbaijan people”, about making of information book, following the procedure of bibliographication. It is noted that the collection published sources connection with the anniversary, will play an important role in information software.